

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ג'

תורה – שמות פרק לה'

(יא) אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶת אֹהֶלוֹ וְאֶת מִכְסֵהוּ אֶת קַרְסָיו וְאֶת קַרְשָׁיו אֶת בְּרִיחוֹ אֶת עַמֻּדָיו וְאֶת אֲדָנָיו: (יא) אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶת אֹהֶלוֹ וְאֶת מִכְסֵהוּ אֶת קַרְסָיו וְאֶת קַרְשָׁיו אֶת בְּרִיחוֹ אֶת עַמֻּדָיו וְאֶת אֲדָנָיו: (יא) יֵת מִשְׁפַּנָּא יֵת פְּרֻסִיה וְיֵת חוּפְאִיה יֵת פּוּרְפוּהִי וְיֵת דְּפוּהִי יֵת עֲבֻרוֹהִי יֵת עַמּוּדוֹהִי וְיֵת סְמִכוֹהִי:

(יב) אֶת הָאָרֶן וְאֶת בְּדִיו אֶת הַכַּפֹּרֶת וְאֶת הַכַּפֹּרֶת הַמְּסָךְ: (יב) אֶת הָאָרֶן וְאֶת בְּדִיו אֶת הַכַּפֹּרֶת וְאֶת פְּרֻכְתָּא וְיֵת כַּפֹּרֶת וְיֵת פְּרֻכְתָּא דְּפְרָסָא:

(יג) אֶת הַשְּׁלֶחַן וְאֶת בְּדִיו וְאֶת כָּל כְּלָיו וְאֶת לֶחֶם הַפָּנִים: (יג) אֶת הַשְּׁלֶחַן וְאֶת בְּדִיו וְאֶת כָּל כְּלָיו וְאֶת לֶחֶם הַפָּנִים: (יג) יֵת פְּתוּרָא וְיֵת אַרְיֵחוֹהִי וְיֵת כָּל מְנוּהִי וְיֵת לֶחֶם אֲפִיָּא:

(יד) וְאֶת מְנֻרַת הַמָּאוֹר וְאֶת כְּלָיָהּ וְאֶת נִרְתִּיהָ וְאֶת שְׁמֹן הַמָּאוֹר: (יד) וְאֶת מְנֻרַת הַמָּאוֹר וְאֶת כְּלָיָהּ וְאֶת נִרְתִּיהָ וְאֶת שְׁמֹן הַמָּאוֹר: (יד) וְיֵת מְנֻרַת דְּאֲנָהוּרִי וְיֵת מְנָהָא וְיֵת בּוֹצֵינְהָא וְיֵת מִשְׁחָא דְּאֲנָהוּרִי:

(טו) וְאֶת מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת וְאֶת בְּדִיו וְאֶת שְׁמֹן הַמִּשְׁחָה וְאֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים וְאֶת מִסְךְ הַפֶּתַח לַפֶּתַח הַמִּשְׁכָּן: (טו) וְאֶת מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת וְאֶת בְּדִיו וְאֶת שְׁמֹן הַמִּשְׁחָה וְאֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים וְאֶת מִסְךְ הַפֶּתַח לַפֶּתַח הַמִּשְׁכָּן: (טו) וְיֵת מִדְּבָחָא דְּקְטֹרֶת בּוֹסְמִיָּא וְיֵת אַרְיֵחוֹהִי וְיֵת מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא וְיֵת קְטֹרֶת בּוֹסְמִיָּא וְיֵת פְּרָסָא דְּתַרְעָא לְתַרְעָא מִשְׁפַּנָּא:

רש"י

(יא) את המשכן – יריעות התחמונות הנראות בתוכו קרוים משכן; את אהלו – הוא אהל יריעות עזים העשוי לגג; ואת מכסהו – מכסה עורות אילים והתחשים:

(יב) ואת פרכת המסך – פרוכת המחילה. כל דבר המגין בין מלמעלה בין מכנגד קרוי מסך וסכך וכן (איוב א) שכת בעלו. (הושע ב) הנני שך את לרכך:

(יג) לחם הפנים – כבר פירשתי על שם שהיו לו פנים לכאן ולכאן שהיה עשוי כמיני חיבה

פרוכה: (יד) ואת כליה – מלקחים ומחתות: נרתיה – לזמיני"ש בלע"ז בזיכים שהשמן והפתילות נתונים בהן; ואת שמן המאור – אף הוא כריך חכמי לב שהוא משונה משאר שמנים כמו שמפורש במנחות מגרגרו בראש הזית והוא כתיב וזך:

(טו) מסך הפתח – וילון שלפני המזרח שלא היו שם קרשים ולא יריעות:

נביא – מלכים א' פרק ז' כג'–כו'

(כג) ויעש את הים מוצק עשיר באמה משפתו עד שפתו עגל סביב וחמש באמה קומתו וקוה וקוה שְׁלֹשִׁים באמה יסב אתו סביב: (כג) ועבר ית ימא מתך עסר אמין מספתיה עד ספתיה סגלגל סחור סחור וחמש אמין רומיה וחוט משח תלתין אמין מקף ליה סחור סחור:

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ג'

(כד) וּפְקָעִים מִתַּחַת לְשִׁפְתוֹ סָבִיב סָבִיב אֲתוֹ עֶשֶׂר בְּאַמָּה מִקְפִּים אֵת הַיָּם סָבִיב שְׁנֵי טוּרִים הַפְּקָעִים יִצְקִים בְּיַצְקָתוֹ: (כה) וְצוֹרֵת בֵּיעִין מִלְרַע לְסַפְתִּיהָ סָחוּר סָחוּר מִקְפִּין לִיהָ עֶסֶר אַמִּין מִקְפִּין יֵת יֵמָא סָחוּר סָחוּר תְּרִין סָדְרִין דְּצוֹרֵת בֵּיעִין מִתְכִּין בְּאַתְכּוּתִיהָ: (כו) עֲמִיד עַל שְׁנֵי עֶשֶׂר בְּקָר שְׁלֹשָׁה פָּנִים צְפוֹנָה וְשְׁלֹשָׁה פָּנִים יָמָה וְשְׁלֹשָׁה פָּנִים נֶגְבָּה וְשְׁלֹשָׁה פָּנִים מְזֻרְחָה וְהֵם עֲלֵיהֶם מְלַמְעֵלָה וְכָל אַחֲרֵיהֶם בֵּיתָה: (כז) קָאִים עַל תְּרֵי עֶסֶר תּוּרִין תְּלַתָּא אִפִּיהוּן לְצִיפּוֹנָא וְתְּלַתָּא אִפִּיהוּן לְדְרוּמָא וְתְּלַתָּא אִפִּיהוּן לְמַעְרְבָא וְתְּלַתָּא אִפִּיהוּן לְמִדְיָנָא וְיֵמָא מִתְקִין עֲלוּיָהוּן מְלַעֲיָלָא וְכָל אַחֲרֵיהוּן לְגִיז: (כח) וְעִבְיֵו טַפַּח וְשִׁפְתוֹ כְּמַעֲשֵׂה שִׁפְת כּוֹס פָּרַח שׁוֹשָׁן אֲלָפִים בֵּית יִכִּיל: (כט) וְסוּמְכִיָּה פּוֹשְׁבָא וְסַפְתִּיהָ כְּעוֹבֵד שִׁפְת כּוֹס סְגֻלָּל לְקִיט בְּשׁוֹשְׁנָתָא תְּרִין אֲלָפִין בֵּיתִין בְּרִטְיָבָא מַחְסִיל: (ל) וְיַעֲשֵׂ אֵת הַמְּכֻנּוֹת עֶשֶׂר נְחֹשֶׁת אַרְבַּע בְּאַמָּה אַרְבַּע הַמְּכֻנּוֹת הָאֵת וְאַרְבַּע בְּאַמָּה רְחֵבָה וְשְׁלֹשׁ בְּאַמָּה קוֹמָתָהּ: (לא) וְעֵבֵד יֵת בְּסִיָּא עֶסְרָא דְנַחְשָׁא אַרְבַּע אַמִּין אֹרְכָא דְבְּסִיָּא חֲדָא וְאַרְבַּע אַמִּין פּוֹתִיהָ וְתְּלַת אַמִּין רּוּמָה:

רָשׁ"י

(כה) וכל אחוריהם – של צקרים הללו. ציחה – אל תחת היס היו אחוריהם פונים [שלשה] (שנים) שצפון לקראת שצדרוס, ושל מזרח כנגד של מערב: (כו) ועביו טפח – שוליו ודופנותיו, אלל שאלל פיו היה דק ומרוקע ומרודד, כמעשה שפת כוס ששותין בו, ומכוויר פרח ושואן. אלפים בת – ששת אלפים סאים, שהבת שלל סאין, שנאמר (יחזקאל מה יא): האיפה והבת תוכן אחד להם. נמלאו חמשים ומאה מקוה טהרה, הארבעים מאות, מאה מקואות, והעשרים מאות, חמשים מקואות (עירובין פס). ואף כשתחלוק הכל לפי מדה שיערו חכמים אמה על אמה צרום שלל אמות למקוה, תמאלנה כן, שלל אמות מרובעות, מאה מקואות, ושתיים העגולות, חמשים מקואות, שהמרובע יתר על העיגול רביעית. וצדכרי הימים (ז 7 ה) כתיב: בתיים שלל אמות אלפים יכיל, ופירשו רבותינו (פס) צמדת היבש, שהגודש היה שלל צבית הקיבול: (כז) ושלל צמדה קומתה – של מכונה לצד קומת האופן (פירוש: חוץ מן הכן גופה, יד האופן היא האופן) שהיא יושבת עליו, אמה וחצי אמה, וגובה המכונה אמה וחצי (ארבע צמדה אורך וגו') האמה גובה היתה מרובעת, צבל חצי האמה היתה עגולה, שנאמר (פסוק

(כג) עשר צמדה משפתו עד שפתו – צמדה, שכל רוחב כלי עגול, צמדה, הוא. וקו שלל צמדה – זהו שצמדה כל שיש בהקופו שלל טפחים יש צו רוחב טפח, הקופו שלל, ורחבו עשר, ומתוכו הוא מודד, (צדכרין יד א). קומתו – עומקו, וצדכרי הימים (ז 7 ו) הוא אומר, שעשאו לרחיאל הכהנים לטבול צחוכו: (כד) ופקעים – ולורת ציעין, תרגם יונתן. מתחת לשפתו – שלל אמות תחתונות שהיו מרובעות, שכן שנינו צמדה דעירובין (ש עמוד צ): שלל תחתונות מרובעות, ושתיים עליונות עגולות, ואי אפשר לו להכיל אלפים בת, שהם מאה וחמשים מקוה טהרה ארבעים, אלל צענין זה כמו שפירשו רבותינו צעירובין, עליונות מרובעות והתחתונות עגולות, אי אפשר לומר, דכי כתיב שפתו עגול צדי, לכך הוא אומר: צפקעים הללו עשר צמדה מקיפין את היס צדי, שצמדה ריבועו (הקופו) ארבעים אמה, עשר אמה לכל רוח, אלל צמדה עיגולו אי אפשר לומר עשר צמדה צדי. שני טורים הפקעים יוקים ציקתו – הכל מולק יחד, לא שחבר לו את הפקעים אחר יציקתו על ידי מסמרות או על ידי דבה, שקורין שוללר"א צלע":

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ג'

לה: וזרחש המכונה חצי האמה קומה עגול סביב:

כתובים – משלי כ' ג'-ד'

- (ג) כבוד לאיש שבת מריב וכל אויל יתגלע: (א) יקרא הוא לגברא דיתב דלא דינא וכל דשטי מצטדי:
- (ד) מחרף עצל לא יחדש ישאל (ושאל) בקציר ואין: (ה) מתחסד עטלא לא שתיק ושאל בחצרא ולית:
- (ה) מים עמקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידלנה: (ה) מיא עמיקי עצתא בלבא דגברא וגברא דמתבין גדלינה:
- (ו) רב אדם יקרא איש חסדו ואיש אמונים מי ימצא: (ו) סוגעא דבני נשא מתקרון גברי מרחמני וגברא מהימנא מנו משכח:
- (ז) מתהלך בתמו צדיק אשרי בניו אחריו: (ז) דמהלך בתמימותיה צדיקא הוא וטוביהון לבנוהי בתרוהי:

רש"י

- (ג) כבוד לאיש שבת מריב – לנוח ממריבה וכל אויל שאינו שבת מריב תגל' קלונו:
- (ד) מחרף עצל לא יחדש – מפני הלכה יושב העצל ואינו עושה מלאכה ואינו עוסק בתורה:
- (ה) מים עמקים עצה בלב איש – הלכה בלב חכם סתומה. ואיש תבונה ידלנה –
- (ו) רב אדם יקרא איש חסדו ואיש אמונים מי ימצא – חסדו – המצטיח לו לעשות חסד:
- (ז) מתהלך בתמו צדיק אשרי בניו אחריו – חסדו – המצטיח לו לעשות חסד:

משנה – כתובות פרק ו'

- (א) מציאת האשה, ומעשה ידיה לבעלה. וירשתה, הוא אוכל פרות בחייה. בשותה ופגמה שלה. רבי יהודה בן בתירא אומר, בזמן שבסתר, לה שני חלקים, ולו אחד. ובזמן שבגלוי, לו שני חלקים, ולה אחד. ש"ל, ינתן מיד. ושלה, ילקח בהן קרקע, והוא אוכל פרות:
- רע"ב – (א) מציאת האשה. וירשתה – אם נפלה לה ירושה: הוא אוכל פרות בחייה – והקדן שלה: ופגמה – חבלה שיש בה פחת דמים ששמן אותה כמה היתה יפה לימכר בזקוק וכמה היא שוה עכשיו: ובזמן שבגלוי –
- (ב) הפוסק מעות לחתנו, ומת חתנו, אפרו חכמים, יכול הוא שיאמר, לאחיה הייתי רוצה לתנו, ולה אי אפשי לתנו:

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ג'

ראשה. ואע"ג דאחיו עם הארץ והוא ת"ח יכול הוא לומר לאחיד הייתי רוצה ליתן ולך איני רוצה ליתן:

(ג) פְּסָקָה לְהַכְנִיִּים לוֹ אֶלֶף דִּינָר, הוּא פּוֹסֵק פְּנֻגְדָּן חֲמִשָּׁה עָשָׂר מָנָה. וּבְכַנְגָד הַשּׁוּם, הוּא פּוֹסֵק פְּחוֹת חֲמִשָּׁה שׁוּם בְּמָנָה וְשׁוּה מָנָה, אִין לוֹ אֶלֶא מָנָה. שׁוּם בְּמָנָה הִיא נוֹתֶנֶת שְׁלֹשִׁים וְאַחַד סָלַע וְדִינָר. וּבְאַרְבַּע מֵאוֹת, הִיא נוֹתֶנֶת חֲמִשׁ מֵאוֹת. מִה שֶׁחָתָן פּוֹסֵק, הוּא פּוֹסֵק פְּחוֹת חֲמִשָּׁה:

שהם שוים בשוק; אין לו אלא מנה – לא יכתבו בשטר הכתובה אלא מנה כמו ששמו: שום במנה היא נותנת שלשים ואחד סלע ודינר – שום שהוא מקבלה במנה, שאמרו לו כתוב מנה בכתובה והיא תכניס לך שום של מנה, כריך שישומו אותו בבית החתונה שלשים ואחד סלע, ודינר שהוא מנה וחומשו: ובארבע מאות – שום, כשיקבל עליו החתן לכתוב ד' מאות. היא נותנת חמש מאות לפי שומת הנועדים: וכשחתן פוסק וכו' – ואם שמו הם תחלה והכניסה לו, בין שום קטן בין שום גדול, הוא כותב בשטר פחות חומש:

(ד) פְּסָקָה לְהַכְנִיִּים לוֹ כֶּסֶפִּים, סָלַע כֶּסֶף נִעְשָׂה שְׁשֵׁה דִינָרִים. הַחָתָן מְקַבֵּל עָלָיו עֲשָׂרָה דִּינָרִין לְקִפָּה, לְכָל מָנָה וּמָנָה. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, הִבֵּל בְּמָנָה הַמְדִינָה:

הכתובה ממה ששמו אותם בבית החתונה, לא שגא אם שמו אותם תחלה ואח"כ באין לכתוב הכתובה שאז כריך לפחות בשטר הכתובה החומש מן השומא ששמו בבית הכלה כדקתני וכשהחתן פוסק וכו', ולא שגא אם הוא כתב תחלה הכתובה שאז כריך שתהיה השומא בתוספת חומש ממה שכתוב בכתובה כדקתני וכו' מאות שום היא נותנת חמש מאות: לקופה – שיתן לה עשרה זוז על כל מנה ומנה שהיא מביאה לו, כדי לקנות לה מהם בשמים ותמרוקי הנשים. ולא אתפרש במתניתין אם לכל שבוע או לכל חודש או לכל שנה:

רע"ב – (ב) ומת חתנו – ונפלה לפני יבם: יכול הוא שיאמר – או חלוץ או יבם. ואילו לאחיו, או יתן מה שפסק או תשב עד שתלביץ

רע"ב – (ג) והוא פוסק כנגדן ט"ו מנה – אלף דינר הן עשרה מנה, וכשבא החתן לקבל עליו ולכתוב בכתובה, כותב שליט יותר, שהן ט"ו מנה, אם הכניסה לו הכלה דינרין בעין, מפני שהוא משתכר בהן; וכנגד השום – ואם הכניסה לו בגדים ותכשיטים שצריכין שומא, הוא פוסק פחות חומש, שאם הכניסה שום של אלף זוז אינו מקבל עליו אלא ח' מאות, שדרך הבאים לשום הבגדים ונכסים של הכלה לשומם יותר משוויים לכבוד הכלה ולחצבה על בעלה: שום במנה ושוה במנה – כלומר אם לא שמו נכסי הכלה ותכשיטיה אלא כמו

רע"ב – (ד) פסקה להכניס לו כספים – דינרים בעין שמוכנין להשתכר בהן מיד: סלע – שהוא ארבעה דינרין נעשה ליכתב בשטר הכתובה בששה דינרין, בתוספת שליט. ואשמענו תנא דדינרין בעין, בין שהן מרובים כגון אלף דינר דקתני ברישא, בין שהם מועטים כגון סלע דקתני בסיפא, לעולם נכתבים בשטר הכתובה בשליט יותר, מפני שעומדין להשתכר בהן מיד. ובדברים שצריכין שומא כגון בגדים ותכשיטים, בין שהם מרובים כגון וכנגד השום דקתני דקאי אאלף זוז לאמר ברישא, בין שהם מועטים כגון הא דקתני שום במנה היא נותנת שלשים ואחד סלע ודינר, לעולם פוחזין חומש בשטר

(ה) הַמְשִׁיא אֶת בִּתּוֹ סֵתָם, לֹא יִפְחוֹת לָהּ מִחֲמִשִּׁים זוּז. פְּסָק לְהַכְנִיִּסָה עֲרֻמָּה, לֹא יֹאמֵר הַבַּעַל בְּשִׂאכְנִיִּסָה לְבֵיתִי אֶכְסְנָה בְּכִסּוּתִי, אֶלֶא מְכֻסָּה וְעוֹדָה בְּבֵית אָבִיהָ. וְכֵן הַמְשִׁיא אֶת הַיְתוּמָה, לֹא יִפְחוֹת לָהּ מִחֲמִשִּׁים זוּז. אִם יֵשׁ בְּבֵיתָ, מִפְּרָנְסִין אוֹתָהּ לְפִי כְבוֹדָה:

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ג'

רע"ב – (ה) וכן המשיא את היתומה – גבאי לדיקה: אם יש צרכים – של לדיקה:

(1) יתומה שהשיאתה אמה או אחיה מדעתה, וכתבו לה במאה או בחמשים זוז יכולה היא משתגדיל להוציא מידן מנה שראוי להנותן לה. רבי יהודה אומר, אם השיא את הבת הראשונה, ינתן לשניה בדרך שנתן לראשונה. וחכמים אומרים, פעמים שאדם עני והעשיר או עשיר והעני, אלא שמין את הנכסים ונותנין לה:

היורשים, תוצעת לאחר שנישאת, ולא אמרינן אחולי אחלה גבייהו. ודוקא כשהיתה ניזונית מנכסי אביה, אבל אם פסקו היורשים מלכת לה מזונות ואחולי אחלה אלא אם כן מחתה. ואם היתה בוגרת שאין לה מזונות ועמדה ונישאת ולא תבעה מה שראוי לה לנדוניה מנכסי אביה אחולי אחלה גבי יורשים ואינה יכולה לתבוע עוד, ואפילו היתה ניזונית מנכסיהם:

רע"ב – (ו) מה שראוי ליתן לה – עישור נכסים: אם השיא – האב בחייו: את הבת הראשונה יתן וכו' – בין שהוא פחות מעישור בין שהוא יותר. והלכה כרבי יהודה לאזלינן בתר אומדן דעתיה דאב. ואם א"ל לעמוד על אומדן דעתו של אב יהבינן לה עישור נכסים דמשתכחי השתא בשעת נשואיה ממקרקעי. אבל ממטלטלי אין לה עישור. ואיכא למ"ד דזמן הזה ממטלטלי נמי אית לה עישור. ואם נישאת ולא תבעה מן

(2) המושלש מעות לבתו, והיא אומרת נאמן בעלי עלי, יעשה השליש מה שהשליש בידו, דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר, וכי אינה אלא שדה והיא רוצה למכרה, הרי היא מכורה מעבשיו. בפה דברים אומרים, בגדולה. אבל בקטנה, אין מעשה קטנה בלום:

השדה והיא רוצה למכרה יכולה למכור, הלכך שומעין לה. ופלוגתא דרבי יוסי ורבי מאיר דוקא בגדולה מן האירוסין, דאילו לאחר שנישאת דברי הכל שומעין לה. ובקטנה נמי מודה רבי יוסי דאין צמעה קטנה כלום ואין שומעין לה. והלכה כר"מ:

רע"ב – (3) המשליש מעות לבתו – מסר מעות ביד שליח לכוך בתו לקנות לה שדה או נדוניה לכשתנשא: נאמן בעלי עלי – ותנס לו: יעשה שליח כו' – יקנה השדה. ואין שומעין לה דמאנה לקיים דברי המת: וכי אינה אלא שדה – כלומר אפילו כבר נקנה

גמרא – כתובות דף סז ע"א

תנו רבנן יתום ויתומה שבאו להתפרנס מפרנסין את היתומה ואחר כך מפרנסין את היתום מפני שהאיש דרכו לחזור על הפתחים ואין אשה דרכה לחזור יתום ויתומה. שבאו לינשא משיאין את היתומה ואחר כך משיאין את היתום מפני שבושתה של אשה מרובה משל איש: תנו רבנן יתום שבא לינשא שוכרין לו בית ומציעין לו מטה וכל כלי תשמישו ואחר כך משיאין לו אשה שנאמר די מחסורו אשר יחסר לו די מחסורו זה הבית אשר יחסר זה מטה ושלחן לו זו אשה וכן הוא אומר אעשה לו עזר כנגדו: תנו רבנן די מחסורו אתה מצווה עליו לפרנסו ואי אתה מצווה עליו לעשרו אשר

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ג'

יחסר לו אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו אמרו עליו על הלל הזקן שלקח לעני בן טובים אחד סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו פעם אחת לא מצא עבד לרוץ לפניו ורץ לפניו שלשה מילין: ההוא דאתא לקמיה דרבי נחמיה אמר ליה במה אתה סועד אמר ליה בבשר שמן ויין ישן רצונך שתגלגל עמי בעדשים גלגל עמו בעדשים ומת אמר אוי לו לזה שהרגו נחמיה אדרבה אוי לו לנחמיה שהרגו לזה מיבעי ליה אלא איהו הוא דלא איבעי ליה לפנוקי נפשיה כולי האי ההוא דאתא לקמיה דרבא אמר לו במה אתה סועד אמר לו בתרנגולת פטומה ויין ישן אמר ליה ולא חיישת לדוחקא דציבורא אמר ליה אטו מדידהו קאכילנא מדרחמנא קאכילנא דתנינא עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו בעתם לא נאמר אלא בעתו מלמד שכל אחד ואחד נותן הקדוש ברוך הוא פרנסתו בעתו אדהכי אתאי אחתיה דרבא דלא חזיא ליה תליסרי שני ואתיא ליה תרנגולת פטומה ויין ישן אמר מאי דקמא אמר ליה נענתי לך קום אכול:

רש"י על הגמרא

להתפרנס – מזונות של לדיקה: שצאו לינשא – משל לדיקה לאמרינן לקמן אשר יחסר לו זו חסה: ההוא לחתא – עני המצוק פרנסה: צמה חתה סועד – מה חתה רגיל לאכול כסעודתך: צעתו – הכל לפי מה שהוא כריך

כל יחיד ויחיד לפי לימודו: אמר רבא מאי דקמא – מה דבר זה שאירע לפני עתה שלא הייתי רגיל בכך שצאת זו לכאן ותרנגולת ויין ישן צידה: נענתי לך – דברתי יותר מדאי:

זוהר – ויקהל דף ריח' ע"א

רבי יוסי פתח ואמר, (רות א) ויאכל בעז וישת וייטב לבו. מהו וייטב לבו. דבריה על מזוניה, ואוקמוה. ודא הוא רזא, דמאן דמברך על מזוניה, דא אוטיב ללביה, ומאן אוטיב (נ"א איהו) כמזה דכתביב, (תהלים כז) לך אמר לבי. וכתביב (תהלים עג) צור לבבי וגו':

ובגין דברכת מזונא חביבא קמי קודשא בריך הוא, פל מאן דבריה על שבועא, אוטיב וחדוי לאתר אחרא, וסימנך סעודתי דשבת, דאתר אחרא אתהני מההיא ברכה (ר"ד ע"ב) דשבועא וחדוי. והכא אתהני מההוא ברכה דשבועא דההוא צדיק בעז ודא וייטב לבו:

מאי טעמא. בגין דמזונא איהו קשה קמי קודשא בריך הוא ההוא אתר, וכיון דבר נש אכיל ושתוי, וקא מברך. ההיא ברכתא סלקא, ואתהני מאינון מלין דשבועא דסלקין, ואשתכח דאתהני ממזונא מתתא ומלעילא:

ודא איהו רזא דבין חברייה. רזא בחול לא אתהני ההוא אתר, אלא מאינון מלין דסלקין מגו שבועא, וכלהו מלין מתעטרן וריון ושבועין בחדוי, וההוא

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ג'

אתר אתהני מנייהו. בשבת איהו רזא אחרא, במזונא ממש, ובההוא חדוה דמזונא דמצוה דשבת, ובכלא אשתכח פלילא מעילא ותתא. ורזא דא (דברי הימים א כט) כי ממה הכל ומידך נתנו לך. ודאי בהנאותיה דא, ובההוא חדוה דמזונא דמצוה דשבת, כמה דאוקמוה:

מאן דמברך לקודשא ברין הוא מגו שבועא, בעי לכונא לביה, ולשוואה רעותיה בחדוה, ולא ישתפח עציב, אלא דיברך בחדוה ברזא דא, ולשוואה רעותיה דהא איהו יהיב השתא לאחרא בחדוה, בעינא טבא, וכמה דאיהו מברך בחדוה ובעינא טבא. הכי יהבין ליה בחדוה ובעינא טבא. ובגין כן לא ישתפח עציב כלל, אלא בחדוה, ובמליו דאורייתא, וישוי לביה ורעותיה למיהב ברכה דא, ברזא דאצטריך:

רזא הכא, ארבע רתיבין שליטין, בד' סטרין ומשירין, אתוננו מההיא ברכתא דשבועא, ובאינון מלין דברוך אתה, אתהני ואתרבי ואתעטר ביה. ומאן דמברך אצטריך רעותא בחדוה, ובעינא טבא, ועל דא פתיב, (משלי כב) טוב עין הוא יבורך:

והכא שפיל לסיפיה דקרא, דכתיב כי נתן מלחמו לדל. דאי לא תימא הכי, האי קרא לאו רישיה סיפיה, ולא סיפיה רישיה. אלא טוב (דף ר"ח ע"ב) עין, כמה דאוקימנא, הוא יברך ודאי, בעינא טבא בחדוה. ולא איהו למגנא לברכא בחדוה, דהא מההיא ברכתא, ומההוא חידו נתן מלחמו לדל, אתר דאצטריך לאתונא מכל סטרין. אתר דלית ליה מגרמיה כלום. אתר דאתהני מכל סטרין ואתפליל מכל סטרין. מלין אליו לא אתמסרו אלא לחפמין דידיעין רזין עלאין ואורחין דאורייתא:

תא חזי, בעז טב עינא הוה תוקפא דמצחא לא הוה ביה לעלמא. מה פתיב, (רות ג') ויבא לשכב בקצה הערמה, רזא דכתיב, (שיר השירים ז) בטנה ערמת חטים. מהכא אוליפנא, כל מאן דמברך ברפת מזונא פדקא יאות, בחדוה ברעותא דלבא, כד סליק מהאי עלמא, אתר אתתקנא ליה, גו רזין עלאין בהיכלין קדישין. זכאה איהו כד נש דנטיר פקודי דמאריה, וידע רזא דילהון, דלית לך פקודא ופקודא באורייתא, דלא תליון ביה רזין עלאין, ונהורין וזיון עלאין, ובני נשא לא ידעי, ולא משגיחין ביקרא דמאריהון. זכאה חולקיהון דצדיקיא, אינון דמשתדלי באורייתא זכאין אינון בעלמא דין ובעלמא דאתי:

הלכה – הרמב"ם הלכות תפילה פרק ב'

(א) בימי ר"ג רבו האפיקורוסין בישראל והיו מצירים לישראל ומסיתין אותן לשוב מאחרי השם וכיון שראה שזו גדולה מכל צרכי בני אדם עמד הוא ובית דינו והתקין

חק לישראל – פרשת ויקהל יום ג'

ברכה אחת שתהיה בה שאלה מלפני השם לאבד האפיקורוסין וקבע אותה בתפלה כדי שתהיה ערוכה בפי הכל נמצאו כל הברכות שבתפלה תשע עשרה ברכות:
 (ג) בכל תפלה שבכל יום מתפלל אדם תשע עשרה ברכות אלו על הסדר במה דברים אמורים כשמצא דעתו מכוונת ולשונו תמהר לקרות אבל אם היה טרוד ודחוק או שקצרה לשונו מהתפלל יתפלל שלש ראשונות וברכה אחת מעין כל האמצעיות ושלש אחרונות ויצא ידי חובתו:

לע"נ

זאב חיים בן שרה, משה דוד בן סולטנה סוזן מלכה, גד גבריאל בן סוזן, סולטנה סוזן מלכה בת שמחה, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל.